

Referat fra møte i Overvåkingsgruppen 24. november 2014

Deltakere:

Navn	Institusjon
Modulf Overvik	Fiskeridirektoratet
Bjørn Einar Grøsvik	Havforskningsinstituttet (observatør)
Camilla F. Pettersen	Miljødirektoratet
Gunnar Skotte	Miljødirektoratet
Sylvia Frantzen	NIFES
Merete Schøyen	NIVA
Nina Mari Jørgensen	NP
Ingunn Selvik	Redaksjonen miljøstatus.no
Hilde Kristin Skjerdal	Statens strålevern
Anne Kirstine (Stine) Frie	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Gro I. van der Meeren	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat
Per Arneberg	Havforskningsinstituttet, OVG sekretariat

Godkjent av Overvåkingsgruppen Innkalling og dagsorden godkjent

24. Godkjenning av referat fra forrige møte

Referatet godkjent

25. Informasjonssaker

a. Fra sekretariatet

i. Endringer i mandatet for Overvåkingsgruppen:

- Mandatet endres slik det ble bedt om overfor Styringsgruppen, dvs at miljøstatus skal rapporteres for et havområde hvert tredje år og årlige statusrapporter skal avlegges 15. mai.

ii. Arbeidsgruppen for nye indikatorer

- Har hatt to møter siden siste møte i OVG, 13. oktober og 17. november
- Har i møtet oppsummert arbeidet med nye indikatorer for Norskehavet og Barentshavet. De fleste av disse er påvirknings- og effektindikatorer hvor tilsvarende indikatorer etableres for Nordsjøen. Disse indikatorene utvikles og rapporteres først for Nordsjøen og deretter for de to andre havområdene.
- Det utarbeides en oversikt over hvordan OVGs indikatorer sammenfaller med OSPARs indikatorer for Nordsjøen.
- Det er foreslått en ny rolle for indikatorgruppen i rapportering av nye indikatorer (se sak 27)
- Gruppen har drøftet hvordan arbeidet med indikatorsettet bør drives videre. Gruppen foreslår at det utarbeides en strategi for dette. Forslaget fremmes som vedtakssak på neste møte i OVG.

iii. Workshop om erfaringer fra forvaltningsplanarbeidet

- Workshopen vil fokusere på de naturvitenskapelige sidene av kunnskapsarbeidet knyttet til forvaltningsplanene og holdes i Oslo 28.-29. januar 2015.
- iv. Årlig brev til leverandører av overvåking**
- Brevet er vedlagt. Det vil sendes ut til samtlige dataleverandører til OVGs indikatorer i januar hvert år. En oversikt som viser hvilke institusjoner som har leveringsansvar for hvilke indikatorer vil vedlegges brevet.
- v. Status for rapportering og oppdatering av indikatorer på miljøstatus.no**
- Ingunn ga en kort orientering om status for indikatorene for Nordsjøen. En del er levert, mens resten er bestilt og under arbeid.
- vi. Systematisering av informasjon om andre overvåkingsinitiativ**
- Sekretariatet vil samle inn informasjon om hvilke andre overvåkingsinitiativ det leveres til for de ulike indikatorene. Denne informasjonen kommer delvis fra undergruppen for nye indikatorer (OSPAR), delvis fra forfattere for indikatorene og andre kilder.
- vii. Overvåkingsgruppens nettside og sharepoint**
- Det arbeides med en ny løsning for innlogging til sharepoint for brukere utenfor HI. Det blir sendt ut nye brukernavn og passord. Det ble ikke gitt noen orientering om nettsiden.
- viii. Arbeidsplanen**
- Det ble henvist til arbeidsplanen som er vedlagt. En fullstendig gjennomgang av arbeidsplanen vil bli gjort på neste møte i OVG.
- b. Fra Sekretariatet og Miljødirektoratet**
- i. Tilstand for arbeidet med statusrapporten for Nordsjøen og Skagerrak**
- Det ble foreslått å endre tittel for kapittelet "Klima" til "Havklima". Dette vurderes.
  - Det ble foreslått at kapittelet om havforsuring inngår i klimakapittelet. Argument for: Havforsuringskapittelet er relativt kort. Argument mot: Det kan være ønskelig å markere havforsuring som et viktig tema og derfor et eget kapittel. Saken vurderes.
- c. Fra redaksjonen i miljøstatus.no**
- Indikatorkatalogen er publisert men er ikke veldig synlig på nettet. Det mangler informasjon om hvilke andre overvåkingsinitiativ de ulike indikatorene også finnes i. Denne informasjonen vil komme fra OVGs sekretariat.
  - Det arbeides med ny utforming av nettsidene på miljøstatus.no. Disse lanseres etter planen tidlig på høsten 2015 og vil blant annet inneholde en bedre søkemotor

- De nasjonale miljømålene har tidligere vært inndelt i 11 resultatområder. Dette blir nå lagt om til seks resultatområder. Det vil ikke være et eget område for hav og kyst. Miljømålene som tidligere lå under dette området vil nå legges under området "naturmangfold".

d. Fra Faglig forum

- Faglig forum behandler i møte 25. november aktivitetsplan for årene 2015-2020.
- Forslag til prosjektplan for arealverktøy behandles på møte 25. november.
- Det har vært avholdt møte mellom sekretariatene i OVG og FF. Tema var arbeid med tilgrensende oppgaver. Møtet var svært konstruktivt. Det vil være tett samarbeid om utvikling av tilgrensende oppgaver. De to sekretariatene vil møtes årlig.

e. Om andre overvåkingsinitiativ

i. MSFD, OSPAR og JAMP: Miljødirektoratet

- MSFD: Landene har fått tilbakemelding fra kommisjonen etter at den har gått gjennom forslagene til miljømål og indikatorer. Det ulike landenes tolkninger av direktivet spriker en del, noe som har medført at kommisjonen har satt i gang et arbeid for å se på bedre retningslinjer for å lette forståelsen.
- Det jobbes også med revisjon av noen av annexene til selve direktivet.
- MSFD: En undergruppe har arbeidet med metodikk for overvåking av undervannsstøy. Dette arbeidet er nyttig for tilsvarende arbeid i OVG.
- OSPAR: Det arbeides innen ICG-COBAM med indikatorer for biologisk mangfold som kan benyttes i MSFD. Det er definert et sett av kjerneindikatorer som nå skal testes ut. ICG-COBAM skal så anbefale hvilke indikatorer som skal benyttes i intermediate assessment i 2017.
- JAMP: Intet nytt

ii. MOSJ og CBMP: NP

- CBMP: Med bakgrunn i arbeidet i CBMP skal det utarbeides en tilstandsrapport for det marine miljø i Arktis (State of the Arctic Marine Environment Report – SAMR). I den rapporten vil det bli lagt opp til å rapportere om påvirkningsfaktorer og drivere på en ny måte. Det vil ikke bli lagt noen naturindeks inn i rapporten. Et annet prosjekt under Arktisk råd arbeider med utforming av miljømål og måter å vurdere måloppnåelse.
- MOSJ: Systemet er under oppgradering og databasen er stengt for redigering frem til midten av januar 2015.

iii. Norsk-russisk overvåking av Barentshavet: HI

- Sluttrapport for prosjektet trykkes i desember 2014. Resultater skal legges frem for den norsk-russiske miljøkommisjonen, antagelig våren 2015. Rapporten inneholder en del punkter om hvordan prosjektet skal følges opp videre.

iv. Eventuelle øvrige overvåkingsinitiativ: Alle

- KLD har hatt møte med institusjoner som arbeider med miljøovervåking. Hensikten var å bedre koordinering av overvåking av miljøgifter.
- Strålevernet og HI har hatt felles tokt i Barentshavet for målinger av radioaktivitet. Resultatene er under opparbeiding.

f. Om arbeid i ICES rettet mot økosystembasert forvaltning: HI

- Arbeidet i ICES-gruppene WGIBAR og WGINOR følges tett av sekretariatet i OVG. WGINOSE har dårlig norsk deltagelse.
- HI deltar i arbeidsgruppe som ser på effekter av kontaminanter. Gruppens rapport finnes på <http://www.ices.dk/community/groups/Pages/WGBEC.aspx>

26. Faglig påfyll for gruppen (1): Undervannsstøy, ved Petter Kvadsheim, Forsvarets forskningsinstitutt

- Foredraget tok for seg effekter av forsvarrets sonarer på fisk og sjøpattedyr. Kvadsheim avsluttet med en sammenligning med seismikk.
- Når individer er svært nærme lydkilden, kan de få fysiske skader av sonar. En har god kunnskap om dette
- På lengre avstand kan adferd påvirkes. En har dårligere kunnskap om dette.
- Fisk kan stort sett ikke høre lyden som sonar lager, med unntak av sild. Eksperimentelle studier viser at sonar ikke påvirker adferd hos sild.
- Eksperimentelle studier av sjøpattedyr viser at adferd påvirkes av sonar hos en rekke arter. Effektene kan variere fra mindre og forbigående til betydelige effekter som påvirker vitale rater. Et eksempel er en nebbhval som etter å ha blitt utsatt for lyd fra militær sonar dykket til nærmere 2400 meters dyp. Dykket fremstår som en fluktrespons og var det dypeste dykket som på verdensbasis til da var registrert av et sjøpattedyr.
- Forsvaret har utarbeidet verktøyet SONATE for å kunne planlegge militær øvingsaktivitet slik at påvirkning på sjøpattedyr holdes på akseptable nivå. Forsvaret har også utviklet egne retningslinjer for dette. Både retningslinjene og SONATE kommer med nye versjoner før nyttår. De nye versjonene er åpent tilgjengelige og kan fås av Petter Kvadsheim etter nyttår (Petter-Helgevold.Kvadsheim@ffi.no).
- Sammenlignet med det en nå vet om effekter av sonar, har en har mindre kunnskap om effekter av seismikk på adferd hos sjøpattedyr. Samtidig har seismiske kilder høyere lyd enn sonar. Lyden fra seismikk går også betydelig lengre på grunn et annet frekvensinnhold. Samlet fremstår seismikk som et større

potensielt miljøproblem enn militære sonarer. Seismikkoperatører er i Norge pålagt mindre restriksjoner knyttet til sjøpattedyr enn de er i mange andre land.

27. Endring i rutiner for første gangs rapportering av indikatorer

Vedtak: Rutiner for første gangs rapportering av indikatorer endres som beskrevet i vedlegg til sak 27/2014. De nye rutinene er slik:

1. Overvåkingsgruppens sekretariat bestiller første gangs rapportering fra forfatter.
2. Utkast til første gangs rapportering blir ikke sendt til redaksjonen i miljøstatus (som for allerede rapporterte indikatorer), men til sekretariatet som får det lagt frem for drøftelser i undergruppen for nye indikatorer. Hensikten med drøftelsene i undergruppen er å få belyst grundig eventuelle ulike synspunkt på hvordan indikatoren bør rapporteres. Undergruppen blir i slike sammenhenger forsterket med representanter for institusjon(er) som er faglig ansvarlig for overvåkingen, institusjoner som kan representere berørt sektor der det er relevant samt person i sekretariatet som har ansvar for den aktuelle indikatoren.
3. I en del tilfeller vil det være beskrevet i grunnlagsrapporter hvordan en ny indikator skal utformes. Dersom det kommer frem at det er behov for å utforme den nye indikatoren på en annen måte, anmodes det om at faglig ansvarlig institusjon sammen med representant for berørt sektor lager et nytt forslag til utforming av indikatoren før en lager et utkast til første gangs rapportering.
4. Når utkastet til første gangs rapportering har vært drøftet i undergruppen for nye indikatorer, og eventuelle revideringer har vært gjort etter dette, sendes utkastet til redaksjonen i miljøstatus.no. Deretter følges prosedyre som i punkt 4 for oppdatering av eksisterende indikatorer (se saksfremlegg).

28. Standardisering av begrepsbruk i indikatorrapporteringene

Vedtak: Det etableres en begrepsliste for bruk i indikatorrapporteringene som beskrevet i vedlegg til sak 28/2014. I begrepslisten skal sentrale begreper som brukes i indikatorrapporteringene på miljøstatus være definert. For hvert av de definerte begrepene skal det også listes begreper som har vært eller kan bli brukt synonymt og som ikke skal brukes. Sekretariatet koordinerer arbeidet med begrepslisten. Medlemmene av Overvåkingsgruppen trekkes inn ved behov.

Begrepslisten må bygges opp over tid. I første omgang vil det bli arbeidet med begreper som brukes i rapportering av forurensningsindikatorer. Miljødirektoratet leder dette arbeidet. Senere vil begreper knyttet til andre tema bli lagt til. Når et utkast til en begrepsliste er klar, vil den legges frem for vurdering i Overvåkingsgruppen. Overvåkingsgruppen skal få listen til vurdering hver gang den utvides.

29. Faglig påfyll for gruppen (2) Informasjon om OSPAR, ved Erlend Standal, Miljødirektoratet

- Standal ga en kort innføring av hva OSPAR er og hvilke sentrale prosesser som går nå.

- Konvensjonens fulle navn er ”OSlo-PARiskonvensjonen om vern av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren”. Den ble åpnet for signatur i 1992 og trådte i kraft i 1998. 15 land samt er medlemmer og flere andre konvensjoner, internasjonale organisasjoner og NGO’er er observatører.
- OSPAR er vårt viktigste regionale forum for utvikling av marin naturforvaltning. OSPAR skal gjennomføre nødvendige tiltak for å beskytte og bevare økosystemene og naturmangfoldet i Nordøst-Atlanteren. OSPAR legger også til rette for samarbeid om utvikling av programmer som skal kontrollere menneskelig aktivitet som påvirker naturen i området. Arbeidet i OSPAR har gått fra å fokusere på forurensning til å ha størst fokus på naturmangfold. I tiden fremover vil det i stor grad bli påvirket av EUs Havstrategidirektiv
- OSPAR-konvensjonen består av en hoveddel med generelle bestemmelser, i tillegg til fem vedlegg som regulerer henholdsvis: (1) Annex I: forurensning fra landbaserte kilder; (2) Annex II: dumping og forbrenning til havs; (3) Annex III: forurensning fra offshore-kilder; (4) Annex IV: Overvåking; (5) Annex V: biologisk mangfold
- OSPAR-kommisjonen er et forum som medlemslandene samarbeider i. Har sekretariat i London og møtes normalt en gang i året. Ministermøte er en gang hvert 7.-10. år.
- Kommisjonen støttes av fem komiteer: (1) Hazardous substances and eutrophication committee (2) Offshore industry committee (3) Radioactive substances committee (4) Biodiversity committee (5) Environmental impact of human activities committee.
- Komiteene har arbeidsgrupper som arbeider mellom møtene, Intersessional contact groups (ICG’er). En av dem er ICG-COBAM, som arbeider under biodiversitetskomiteen. Denne ICG’en arbeide3r med utvikling av indikatorer for biodiversitet. OSPAR retter nå dette arbeidet mot behovene som er definert i EUs havstrategidirektiv.
- OSPAR har utviklet North-East Atlantic Environment Strategy. Det er seks understrategier: (1) The biodiversity and ecosystem strategy (2) The eutrophication strategy (3) The hazardous substances strategy (4) The offshore industry strategy (5) The radioactive substances strategy og (6) a strategy for the joint assessment and monitoring programme (JAMP). JAMP har et sterkt focus på havstrageidirektivet.

30. Neste møte

30 januar i Oslo (dagen etter workshopen om erfaringer fra forvaltningsplanarbeidet samme sted, ikke video-møte)

Vedlegg

Årlig brev til leverandører av overvåking

Til institusjonene som har ansvar for oppdatering av indikatorer (etter liste)

Videre oppdatering av indikatorgrunnlag for status i de norske marine havforvaltningsområdene.

Fra 2003 til 2013 er det blitt utviklet forvaltningsplaner for alle norske havområder; Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak (Barentshavet: St.melding 8 2005-2006; St.melding 10 2011, Norskehavet: St.melding 37 2008-2009, Nordsjøen og Skagerrak: Meld.St. 37 2012-2013). I forbindelse med utviklingsarbeidet er det for alle tre havområdene blitt utformet et sett av overvåkingsindikatorer for kunne rapportere om status i miljøet. Mens overvåkingen før 2013 i stor grad var rettet mot indikatorer som beskriver tilstanden til biologiske grupper, klima og forurensning, er det etter 2013 også innlemmet indikatorer som beskriver utvikling i menneskelig aktivitet.

Den rådgivende gruppen for overvåking (Overvåkingsgruppa) står ansvarlig for at indikatorene oppdateres løpende. De fleste indikatorene oppdateres hvert år mens noen oppdateres sjeldnere. Oppdatert status for indikatorene publiseres løpende gjennom Miljostatus.no ved Miljødirektoratet. Basert på disse indikatorrapporteringene, utarbeider Overvåkingsgruppa i tillegg hvert tredje år en statusrapport om tilstand og aktiviteter i hvert forvaltningsområde.

En rekke nasjonale og statlige institusjoner, stiftelser og direktorater leverer data til eksisterende indikatorer, og det vanligste er at dette rapporteringsarbeidet dekkes økonomisk over institusjonenes eget budsjett.

Liste over indikatorer som skal oppdateres i løpet av året som kommer er vedlagt. Her er det angitt hvilke institusjon som er ansvarlig for de ulike indikatorene, og det kommer således frem hvilke indikatorer Deres institusjon skal oppdatere. Vi takker for et godt samarbeid om indikatorrapportering så langt og ser fram til fortsatt godt samarbeid i året som kommer.

Vennlig hilsen

Per Arneberg
Leder av Overvåkingsgruppa
Havforskningsinstituttet Tromsø
PB6404
9294 Tromsø

Arbeidsplanen

Oppgaver 2014

Oppgave	Innvolvering av overvåkingsgruppen	Ferdigstilt	Ansvarlig person
Oppdatering av indikatorene	Sendes for kommentarer til overvåkingsgruppen	Løpende	Sekretariatet
Oppbygging av katalog hos miljøstatus.no for indikatorene	Gruppen holdes orientert	Løpende	Miljødirektoratet
Førstegangspublisering av vedtatte indikatorer for Norskehavet, Barentshavet og Nordsjøen	Sendes for kommentarer til overvåkingsgruppen	Løpende	Sekretariatet
Workshop om erfaringer fra 10 år med forvaltningsplanarbeid	Innspill til program	Tentativt november 2014	Programkomite bestående av medlemmer fra MD, HI og NP
Rapport om bruk av enkel statistikk på indikatorene	Gruppen holdes orientert	Utsatt til 2015	Knut Sunnanå / sekretariatet
Innhente relevant informasjon om andre overvåkingsinitiativ (MOSJ, CBMP, norsk-russisk overvåking, JAMP, OSPAR, MSFD og andre)	Overvåkingsgruppen holdes orientert	Løpende	Sekretariatet
Rapport om samarbeid med Russland <ul style="list-style-type: none"> - Oversikt over eksisterende samarbeid - Nye muligheter for samarbeid - Hvilken rolle vil overvåkingsgruppa ha?	Løpende orientering til hele gruppen, rapport og status, tekst publiseres på nettsiden	Utsatt til april 2015	Per Arneberg og Jan Erik Stiansen
Gjennomgang og oppdatering av arbeidsplan	Gruppen holdes orientert	Løpende	Sekretariatet
Arbeid med nettside	Videreutvikle nettsiden	Løpende	Sekretariatet/Komm. avd

			Havforskningsinstituttet
Møter i overvåkingsgruppen	Deltagelse	September og tentativt november 2014 samt januar 2015	Sekretariatet
Rapportering til styringsgruppen	Gruppen behandler utkast	15. februar 2015	Sekretariatet
Faglig rapport om status for økosystemet i Nordsjøen og Skagerrak	Gruppen er involvert i skriving gjennom kommentarer og innspill	15. februar 2015 (tentativt utsatt til april/mai 2015)	Sekretariatet
Forslag om endringer i tidspunkt og frekvens for statusrapporter til Styringsgruppen	Fremlegges gruppen	September 2014	Sekretariatet

Gjennomførte oppgaver 2013 og 2014

Hva	Ferdigstilt	Ansvarlig person
<i>Rapport om status for vedtatte indikatorer for Barentshavet og Norskehavet og oppfølging av rapporten</i>	<i>Januar 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Møte i Overvåkingsgruppen</i>	<i>Februar 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Vurdering av indikatorsettet og arbeid med nye indikatorer. Dette inkluderer også utvikling av aktivitetsindikator.</i>	<i>Februar 2014</i>	<i>Arbeidsgruppe nedsatt for formålet innen OVG</i>
<i>Møte i Overvåkingsgruppen</i>	<i>Mars 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Aktivitetsrapport til Styringsgruppen</i>	<i>April 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Tekst til grunnlagsrapport for oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet (fellesrapporten, kap 2 og kap 6)</i>	<i>Mars 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Møte i Overvåkingsgruppen</i>	<i>Juni 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Statusrapport Barentshavet</i>	<i>Juni 2014</i>	<i>Sekretariatet</i>

<i>Oppdatering av indikatorer for Norskehavet</i>	<i>Løpende oppgave</i>	<i>Sekretariatet</i>
<i>Oppdatering av indikatorer for Norskehavet</i>	<i>Løpende oppgave</i>	<i>Sekretariatet</i>